

MIKROCENZUSOK

Az Infojegyzet a kormány [T/12804.](#) számú törvényjavaslatához kapcsolódóan bemutatja a 2027. évi mikrocenzus végrehajtásához, illetve a felméréshez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat.

Bevezetés

A társadalmi és gazdasági viszonyok feltérképezéséhez, a lakosság összetételének és életkörülményeinek megismeréséhez demográfiai felmérések szükségesek. Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) legutóbb 2022-ben hajtott végre teljes körű népességösszeírást. A következő jelentős lakossági adatfelvétel, **a 2027. őszére tervezett mikrocenzus, reprezentatív mintavételes módszerrel vizsgálja majd a magyar lakosságot.** Az adatgyűjtés célja a legutóbbi népszámlálás óta bekövetkezett változások mérése.

JOGSZABÁLYI ALAPOK

Az [ENSZ Statisztikai Bizottsága](#) a népszámlálások lebonyolítását tízévenként javasolja, az adatfelvétel optimális időpontjára az évtizedforduló körüli éveket ajánlja. Az 1958-ban kiadott első [ENSZ-ajánlásokban](#) már megjelent az évtizedközi, mintavételes „kis népszámlálások”, vagyis a mikrocenzusok szükségessége. Az 1950-es évektől kezdődően Európa számos országa hajtott már végre ilyen nagymintás lakossági felmérést. Magyarországon a mikrocenzusoknak hosszú hagyománya van, az 1960-as évektől több alkalommal is sor került ilyen felmérésre. Az első mikrocenzust 1963-ban, a legutóbbit pedig 2016-ban hajtották végre.

A mikrocenzus megbízható, statisztikailag reprezentatív adatokat szolgáltat többek között a népesség kor, nem, iskolázottság, foglalkoztatottság szerinti összetételéről; a családszerkezetek, háztartástípusok változásáról; a lakáskörülményekről, mobilitásról, vándorlásról.

A magyarországi mikrocenzus lebonyolításának alapját több jogszabály képezi, különösen:

- az adatgyűjtés általános szabályaira vonatkozóan a [2016. évi CLV. törvény](#) a hivatalos statisztikáról;
- a [2011. évi CXII. törvény](#) az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (Infotv.);
- az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 [rendelete](#) (GDPR).

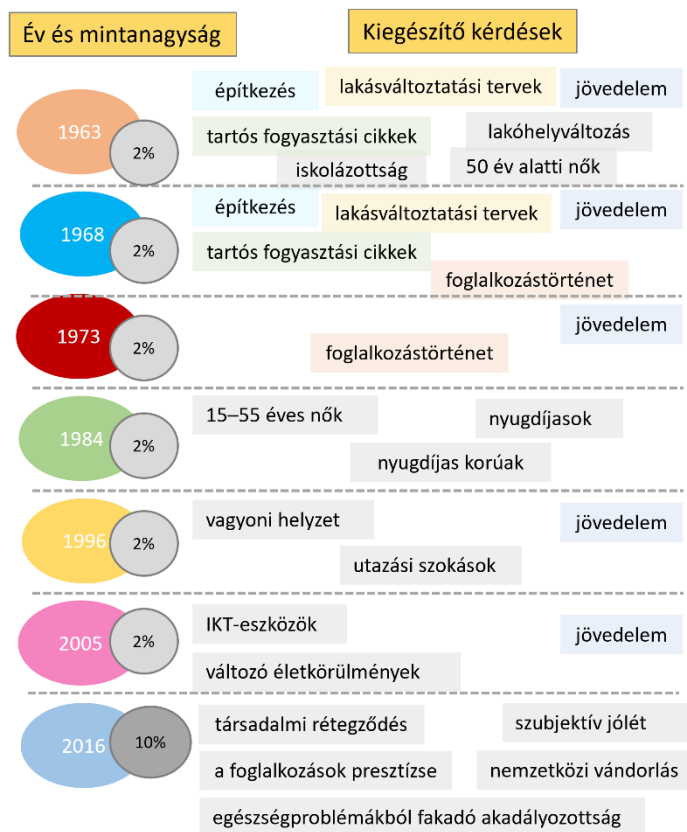
A 2027. évi mikrocenzus végrehajtásával összefüggő feladatokról a [1120/2025. \(IV.17.\) Kormányhatározat](#) rendelkezik. A mikrocenzusok végrehajtását törvény rendeli el, mivel a KSH népszámláláshoz hasonlóan személyes adatokat gyűjt és tárol.

- A társadalmi és gazdasági viszonyok feltérképezéséhez, a lakosság életkörülményeinek megismeréséhez rendszeres demográfiai felmérések szükségesek.
- Magyarországon a KSH a tíz évente megszervezett hagyományos népszámlálás mellett az 1960-as évek közepétől kezdve, jellemzően ötévenként mintavételes, ún. „kis népszámlálásokat” is lebonyolít.
- A 2027-es mikrocenzust a KSH a véletlenszerűen kiválasztott lakások, illetve az intézetek mintegy 3 százalékában hajtja végre. A mintába került személyeket október 1. és november 7. között keresik fel.
- Az Európai Unió nem írja elő kötelező jelleggel a mikrocenzus végrehajtását a tagállamok részére, ezért az egyes országok eltérő gyakorisággal és módszertannal követik nyomon a népességük és társadalmi folyamataik alakulását.
- Bár a nem hagyományos adatok, mint például a mobilkészülékekből nyert információk egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert, a hivatalos demográfiai statisztikák a jövőben is elsődleges referenciaként szolgálnak majd.

A MAGYARORSZÁGI MIKROCENZUSOK

Az 1963-as első mikrocenzust követően a KSH 1968-ban, majd ezt követően minden évtizedben egy-egy „kis népszámlálást” hajtott végre. Az adatgyűjtések hagyományosan a népesség és a lakásállomány főbb jellemzőire kérdeztek rá, azonban az általános kérdéseken túl mindig más-más társadalmi jelenségre fókuszáltak; például a munkaerőpiac mozgására, a lakhatási viszonyokra vagy a családi szerepek változására.

1. ábra: A magyarországi mikrocenzusok története

Forrás: [Infoszolg/KSH 2016.](#)

A mikrocenzusnak több sajátossága van: egyrészt a felmérés rugalmasabb, mint egy országos teljeskörű népszámlálás, több új kérdést lehet bevonni az adatfelvétel során. Másrészt érzékenyebb társadalmi jelenségeket, mint például a jövedelmi helyzetet, is fel lehet mérni. Egyéb társadalomtudományi felmérésekhez képest a nagy mintanagyság, illetve a nagyobb válaszadási arány miatt megbízhatóbb adatok állíthatók elő.

A mintavétel során a KSH véletlenszerűen kiválasztott háztartások körében végez adatfelvételt, ahol a kiválasztott háztartások kötelesek adatot szolgáltatni. **A teljes lakosságra vonatkozó becsléseket matematikai-statisztikai módszerek alkalmazásával állítják elő.**

A legutóbbi, 2016-os mikrocenzus rávilágított például arra, hogy a 2011-es népszámlálás óta 2016-ra Magyarország népessége 134 ezer fővel csökkent. Jelentősen nőtt ugyanakkor a diplomások aránya. Nagy számú volt továbbá az egyszülős családok száma is (KSH [2017](#)).

A 2027. évi mikrocenzus során a KSH a lakások, illetve közösségi elhelyezést biztosító intézmények (pl. diákotthonok, kollégiumok, hajléktalan személyek otthona, börtönök) véletlenszerűen kiválasztott 3 százalékában végzi el a felvételt az eddig jellemző 2% helyett. Az érintett személyek száma kb. 285 ezer fő lesz. Az adatgyűjtés a 2027. október 1-jei állapotot veszi alapul. Az összeírás vonatkozik a címeiken élő magyar és külföldi állampolgárokra és hontalan személyekre. A kiválasztott személyeknek az adatszolgáltatás kötelező, ez alól kivételt csak az egészségi állapotra vonatkozó kérdések képeznek. Új elemként **a felmérés az általános kérdéseken túl kiter többek között a lakosság digitális jártasságra is.** A kérdőívet több módon is ki lehet tölteni: személyesen vagy telefonon egy kérdezőbiztos segítségével, illetve önállóan az interneten keresztül.

A mikrocenzus során egyes adminisztratív nyilvántartások (pl. oktatási, szociális, egészségügyi, adó- és ingatlannyilvántartási) statisztikai célú vizsgálata is történik. Az adatokat a KSH a rögzítés pillanatában álnevesíti, azok feldolgozási célból összeköthetők egyes nyilvántartási adatokkal.

**MIKROCENZUSOK AZ EURÓPAI UNIÓ
TAGÁLLAMAIBAN**

Az EU statisztikai hivatala, az **Eurostat** összehangolja ugyan a tagállamok demográfiai adatgyűjtéseit, de **mikrocenzus végrehajtását nem írja elő kötelezően**.

Magyarország mellett egyes országok, például **Németország és Ausztria rendszeresen végeznek mikrocenzust**, bár a felmérések gyakorisága és módszerei eltérhetnek. Más országok (például **az északi országok, Hollandia és Belgium**) inkább **folyamatos regiszteralapú adatgyűjtést végeznek**, külön mikrocenzus így nem szükséges. **Franciaországban pedig egy sajátos, statisztikai módszertan szerint végzik a népességösszeírásokat**: 2004 óta „**gördülő népszámlálás**” (rolling census) módszerével állítják **összes a népességadataikat**. A módszerük lényege, hogy nem egyszerre számolják meg az egész ország lakosságát, hanem rotációs rendszerben, öt éves gyakorisággal gyűjtenek adatokat a 10 ezer fő alatti és az afeletti településekről, majd ezek alapján készítik el egy adott évre az országos szintű statisztikai becsléseiket (UN [2023](#)).

Németországban mikrocenzust 1957 óta végeznek, a lakosság kb. egy százalékos mintájára vonatkozóan. A felmérést évente végzik, amely során a lakosságtól információkat kérnek többek között a család, az élettársai kapcsolat, az egyéni élethelyzet, a foglalkozás, az oktatás és képzés témaköreit érintően. 1968-tól a munkaerő-felmérést, 2016-tól pedig a háztartások infokommunikációs (IKT) eszközellátottsága és egyéni használata jellemzőire, illetve a háztartási költségvetési és életkörülményekre vonatkozó (EU-SILC) adatgyűjtéseket integrálták be a mikrocenzus felvételébe. A felmérések integrálásának célja a lakosság válaszadási terheinek csökkentése volt ([DESTATIS](#), hozzáférés ideje: 2025. október 1.).

Ausztriában a mikrocenzus negyedévente kerül végrehajtásra, demográfiai, lakhatási és

munkaerőpiaci témákat érintve, az általános kérdőívet évente pedig egy kérdéscsokorral egészítik ki (például a munka és a család egyensúlyára, a szakmai készségekre, a munkabalesetekre vagy a munkával kapcsolatos egészségügyi problémákra vonatkozóan). A felmérés mintavételes, kb. 22,5 ezer háztartást mérnek fel negyedévente ([Statistics Austria](#), hozzáférés ideje: 2025. október 1.)

Svédországban a mikrocenzus fogalma nem egyezik meg a magyar gyakorlattal, ugyanis itt nincs a klasszikus értelemben vett nagymintás, reprezentatív lakossági adatfelvétel. Az országban 1990 óta regiszteralapú adatgyűjtés történik, amely során a különféle nyilvántartásokban szereplő adatokat a svéd statisztikai hivatal rendszeresen összekapcsolja, és így dolgozza fel, így nincs szükség kérdőíves felmérésekre. Ez az eljárás teljes mértékben megfelel az EU előírásainak (az Európai Parlament és a Tanács [223/2009/EK rendelete](#)).

Hollandiában a regiszteralapú népszámlálás egy sajátos megközelítéssel valósul meg: a közigazgatási nyilvántartásokat mintavételes felmérésekkel kombinálják. A népszámlálás során nincs közvetlen adatfelvétel a lakosságtól, ehelyett a meglévő felmérési és adminisztratív adatokat használják fel, így ún. „virtuális népszámlálás” valósul meg. Ezt az innovatív módszertant a holland statisztikusok dolgozták ki, és ők vezették be a „virtuális népszámlálás” fogalmát is. A népességi adatok számos nyilvántartásból és felmérésből származnak tehát, amelyek az ország és annak alrégióinak különböző népességcsoportjait fedik le. A hagyományos kérdezőbiztosok által végzett népszámlálással szemben ez a módszer költséghatékonyabb, és gyakrabban frissíthető adatokat tud eredményezni, így nincs szükség több évenként megtartandó mikrocenzus lebonyolítására sem. Emellett ez a módszer a lakossági válaszadási terheket is csökkenti (UN [2024](#)).

A NÉPESSÉGÖSSZEÍRÁSOK JÖVŐJE

Az európai uniós népességstatisztikák kiépítése az 1960-as években kezdődött, és azóta számos reformon ment keresztül. A jelenlegi népességstatisztikai keretet a következő jogszabályok alkotják:

- a nép- és lakásszámlálásról szóló [763/2008/EK rendelet](#);
- az európai demográfiai statisztikákról szóló [1260/2013/EU rendelet](#);
- a 2021. évre vonatkozó, 1 négyzetkilométeres rácshálózatra geokódolt nép- és lakásszámlálás kiválasztott jellemzőinek közzétételére irányuló [2018/1799 EU Bizottsági végrehajtási rendelet](#).

Az adatgyűjtések minőségellenőrzési keretét az [Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe](#) biztosítja.

Mivel a [1260/2013/EU rendelet](#) **2028-ban hatályát veszti**, az Európai Bizottság 2022-ben új jogszabályjavaslatot készített a népességi adatok gyűjtésére vonatkozóan. A javaslat célja, hogy egyetlen egységes keretbe foglalja az éves népességi és migrációs statisztikákat, valamint a tízévente végzett népszámlálások eredményeit. A tervezett új szabályozás elsődleges törekvése, hogy időszerűbb, összehangoltabb és pontosabb adatokat biztosítson, amelyek jobban tükrözik

a migrációs folyamatokat. Emellett hangsúlyt fektet a már meglévő adminisztratív adatforrások hatékonyabb kihasználására is.

2022 februárjában az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja ([JRC](#)) közzétett egy [tanulmányt](#), amelyben több mint 300 cikket és tudományos jelentést tekintett át. Ezek a tanulmányok és jelentések az egyes népesedési események (halandóság, termékenység), a migráció és a mobilitás mérésére nem hagyományos adatforrásokat használtak, hanem – többek között – mobiltelefon-adatokat, a közösségi média használata során keletkező adatokat, műholdképek adatait. Az áttekintés célja az innovatív adatforrások felhasználási lehetőségeinek felmérése és értékelése volt a népességi adatokat érintően. A JRC megjegyezte, hogy bár az innovatív adatok költsége nagyon alacsony lehet, a hagyományos adatokkal ellentétben ezek jellemzően nem esnek át semmilyen minőségellenőrzésen, a kulcsfogalmak definíciói nem feltétlenül felelnek meg a statisztikai definícióknak. Emellett számos egyéb kihívást is felvetnek, például etikai, adatvédelmi kérdéseket, adatkezeléssel, adatösszekapcsolással kapcsolatos problémákat. A JRC arra a következtetésre jutott, hogy az innovatív adatokban rejlő potenciál ellenére **a hivatalos demográfiai és migrációs statisztikák valószínűleg a jövőben is fő referenciaként szolgálnak majd** (JRC [2022](#)).

Források:

- Jean-Michel Durr ([2013](#)): The French Rolling Census: a decade of experience. Insee, 2013.
- Mikrocenzus 2016 - 1. ([2016](#)): A 2016. évi mikrocenzus témakörei - Háttér tanulmányok a mikrocenzus programjáról és témaköreiről. KSH, Budapest, 2016.
- Rózsa Gábor, Kovács Marcell ([2018](#)): A hivatalos magyar népszámlálások és más nagy népesség-összeírások, 1870-2016 - II. 3. rész (1960-2016). Statisztikai Szemle, 96. évfolyam 1. szám
- United Nations ([2023](#)): Twenty years of rolling census in France: results and prospects. United Nations Economic and Social Council, 8 August 2023.

Készítette: Hagymásy Tünde
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486